

The background of the book cover is a painting. It features a large, dark, twisted rope that crisscrosses the entire frame. Behind the rope, there is a soft, painterly background of purples, pinks, and blues, suggesting a sunset or a misty sea. In the upper center, there is a faint, circular shape that looks like a porthole or a window, through which a small, dark, rectangular object is visible.

LIISA SUOMELA

*Kaikki
päättyy
kevääseen*

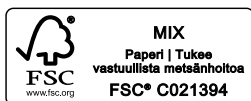
WSOY

LIISA SUOMELA

*Kaikki
päättyy
kevääseen*

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

1. painos

© Liisa Suomela ja WSOY 2025
Werner Söderström Osakeyhtiö
Lönnerotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-951-0-51346-0
Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

Lumi tuiskuaa kasvoille ja pohjoistuuli on ankara puhaltaessaan aukealla, jolla puut eivät tarjoa suojaa. Sakeana pyrynä leijailevat hiutaleet pyörivät ylös alas puuskien mukana, eivät asetu katseen alle. Ulkona ei näy enää ketään, kun hän yrittää löytää pellonreunassa kulkevalle kärrypolulle.

Pistelevä lumisade tunkeutuu itsepäisesti takin kauluksesta ja hihansuista sisään, mutta hänen on jatkettava matkaansa, vaikka etäisyydet talojen välillä ovat pidempiä kuin valoisalla. Muut ovat vetäytyneet kotiensa suojiin hyvissä ajoin ennen hämärän laskeutumista, sillä horisontista noussut rajuilma on kutsunut esiin voimia, jotka metsänpeitto muutoin sisäänsä kätkee, eikä kukaan tarkalleen tiedä, mitä varjoissa hiipii – missä mellastavat pirut ja kulkevat männikön kummitukset.

Viimein hän saavuttaa metsänreunan.

KEVÄT

Tyyne

KEVÄT MANTEREELLA TUOKSUI erilaiselta kuin saarella. Ennen torinrannassa oli ollut vain muutamia puisia makasiineja, joiden katot näkyivät kauas merelle, lupauksena perille pääsemisestä, kun he saapuivat Luodosta kaupunkiin, mutta nyt kylmien kivitalojen rivi reunusti toria, ja keskustaa halkoivat suorat kadut, joita pitkin tuuli pääsi puhaltamaan mereltä koleaa ilmaa. Virratessaan se nostatti katu-pölyä ja pyöritteli kuivuneita lehtiä talojen kivijalkoja vasten. Se kuljetti mukanaan torinrannasta myös meren, suolan ja kalanperkeiden tuoksua, joka pian peittyi taloista leijaileviin elämisen hajuihin, hälveni ruoankäryihin ja naruille tuulettumaan nostettujen mattojen ja tökkien tomuun.

Pärekoreja ja puutynnyreitä kaupittelevat huivipäiset eukot yrittivät saada katsekontaktia Tyyneen, mutta hän suuntasi laivalta torin poikki kohti rautatieasemaa sivuilleen vilkuilematta. Hän halusi ohittaa aukion, joka Luodon rauhaan verrattuna kuhisi elämää, vaikka oli tavallinen arkinen kevätaamu. Kun

höyrypilli oli viheltänyt lähdön merkiksi, oli nenässä tuntunut vielä hetken yön viileys, mutta matkan aikana se oli vaihtunut kuin varkain lämpöön, joka pian saisi riisumaan paksuimmat vaatteet, kun hän jatkaisi ripeää kävelyään.

Tie oli pitkä ja mukulakivikadut ikäviä astella, mutta hänellä oli jalassaan hyvät kengät. Täytyisi vain kävellä Asemakatua pitkin, sitten rautatieaseman ohi ja siitä vielä eteenpäin ohi puutalorivistöjen, sitten vasemmalle – kyllä hän tiesi reitin ja löytäisi perille, vaikka ei kaikkien katujen nimiä muistanut. Ehkä takaisinpäin voisi ottaa auton. Hän jaksaisi kävellä, mutta Aukusta hän ei ollut varma.

Eihän hän oikeastaan tiennyt, missä kunnossa Auku oli.

Milloin he olivat viimeksi nähneet?

Siitä oli pakko olla kuukausia. Ennen kuin meri oli lyönyt jäähän ja laiva heittänyt kulkemasta.

Sisko hyvä. Niin Auku aina ennen kirjeensä aloitti. Viime aikoina kirjeitä ei ollut tullut, eikä Tyyne ollut niitä osannut odottaakaan.

Sairaalan kolmannen kerroksen vaaleaksi maalatut seinät olivat liian lähellä toisiaan eivätkä jättäneet tilaa hengittää. Katosta roikkuvat himmeät lamput valaisivat vaivalloisesti kapeaa käytävää ja kova selkänöja painoi selkärankaa. Istuimen kuluneesta reunasta tarttui tikkuja reisiin.

Vastaanottohuoneen oven läpi kuului muminaa. Sitä Tyyne joutui tahtomattaan kuuntelemaan, sillä puhe kaikui käytävän tyhjästä seinästä toiseen. Ovessa oli numero 16 ja lääkärin nimi, mutta huoneessa oli nyt kaksi ihmistä, sen hän kuuli selvästi. Lääkäri ei ollut yksin, niin kiivaana puhe kävi, eikä Tyyne tiennyt, oliko hänen tarkoitus koputtaa oveen vai pitikö odottaa. Hän tiesi, että tänne hänet oli ohjattu, mutta ei hänellä ollut aavistustakaan, tiesikö lääkäri hänen jo tulleen. Eikä hän millään voinut, ei uskaltanut, keskeyttää tuota keskustelua.

Neurastenia.

Psykogenia.

Sielusyntyinen reaktio.

Sitten jotain paiskattiin lattialle, ehkä nahkakaninen kirja. Se läiskähti terävästi vasten lattiaa, vaikka suljettu ovi pehmitti äänet. Tyyne ei tiennyt, miksi kirja paiskattaisiin lattialle, mutta kirjalta se kuulosti.

Keskustelu huoneessa vaimeni tasaisemmaksi, mutta kaukaa käytävän päästä hänen korviinsa alkoi kantautua supinaa. Kaksi valkoisiin pukeutunutta naista lähestyi häntä päät toisiaan kohti painuneina, vain ässät suhahtelivat naisten huulilta heidän välisään, kun he yrittivät puhua hiljaisilla äänillä. He nostivat kätensä suun eteen Tyyneä vilkuillen, mutta tavu kerrallaan sanat iskeytyivät hänen tajuntaansa.

Sielullinen lyhytsulku.

Sähköshokkeja.

Niin toinen hoitajista kuiskasi hänet ohittaessaan, kuiskasi matalalla äänellä, ja kertoi omia käsiään väännellen, miten miehen raajat olivat kouristuneet erikoisiin asentoihin ja koko vartalo oli vääntelehtinyt kuin riivatulla.

Ja silti hoitaja vain naurahti kätensä suojassa, hau-tasi kasvonsa käsiinsä ja huokaisi syvään ennen kuin jatkoi, miten mies kohtauksen päätyttyä oli kysynyt, mitä saatanaa te oikein tuijotatte. *Mitä saatanaa.*

»Tiedätkö, siihen asti olin luullut, että mies on mykkä.»

Kirkkaanvalkoiset mekot kahisivat käytävällä. Kahina vaiensi kysymykset ja vastaukset, kun naiset loittonivat, ja kun he pysähtyivät käytävän viimeisen oven kohdalla, helmojen heilunta lakkasi ja hiljaisuus humisi jälleen painavana. Päätyikkunasta tulviva vastavalo pimensi yksityiskohdat, tumma siluetti näkyi terävänä ikkunaa vasten, ja hoitaja nosti sormensa huulilleen merkiksi. Naiset vilkaisivat toisiaan ennen kuin käänsivät katseensa kahvaan, jonka toinen painoi alas. Ovi raapi lattiaa ja peitti äänet.

Keskustelu huoneessa numero 16 oli jälleen kiihtynyt, eikä Tyyne enää yrittänyt sulkea korviaan ja olla kuulematta vaan hiipi lähemmäs ovea ja painoi poskensa tiukasti sen viileää pintaa vasten. Hän kuuli kahden nuoren miehen väittelevän juuri siten kuin vain nuoret miehet osaavat ennen kuin he joko antavat periksi ja suuttuvat tai alkavat uskoa itseensä.

Onko kiihkeämpää olentoa kuin kantaansa puolustava nuorukainen? Miehet kiistelivät, tai ehkä he olivatkin samaa mieltä keskenään – Tyyne ei ollut varma – mutta keskustelu sai heidän äänensä nousemaan ja voimistumaan, kunnes viimeiseksi huoneesta kuului selväsanainen parahdus *saatanan saatana, nyt minä lähden*, ja huutoa seuraava välitön ryminä.

Tuoli.

Jalat kirskahtivat lattiaa vasten.

Selkänoja kolahti maahan.

Tyyne otti askeleen taaksepäin ja ehti istahtaa penkille juuri hetkeä ennen kuin huoneesta poistui valkotakkinen hiuksiaan harova nuorimies, joka vilkaisi Tyyneä kulmakarvojen väli rypyssä, otsasuoni pullistuneena. *Perkeleen perkele*, mies toisteli mennessään.

Toisessa kädessään hän rutisti rullalle nahkakan-tista kirjaa.

Sairaalan pihalta kantautui auton hurinaa, tasaista puheensorinaa ja ovien pauketta. Ihmisiä tuli ja meni, mutta lääkärin huone oli hiljainen. Auki jääneestä oviaukosta hohti haalea aavistus aamupäivän voimistuvasta valosta, joka ei vielääkään ylettynyt kalpealle käytävälle, jonka keskivaiheilla Tyyne odotti, istui hiljaa ja odotti. Ja vaikka ovi oli nyt auki, hän päätti odottaa, kunnes kuulisi huoneesta kutsun, ja toivoi että tämä lääkäri vihdoinkin tietäisi, mitä Aukun kanssa tekisi.

Vihdoin huoneesta kuului äännähdys, jonka Tyyne tulkitsi kutsuksi. Hän astui oviaukkoon. Pöly leijaili ikkunasta paistavassa valokiilassa. Työpöydän takana istui lääkäri, joka silmäili häntä päästä varpasiin ja viittasi istumaan tuoliin. Lääkäri mutisi anteeksipyyynnön huomatessaan tuolin olevan edelleen kumollaan mutta ei noussut nostamaan sitä. Hän katsoi Tyyneä pyöreiden silmälasiansa yli kysyvänä ja teki jatkuvaa sanatonta arviota Tyynten liikkeistä: siitä miten Tyyne kumartui, ja kuinka hänen kätensä ojentuivat tuolin selkänokaa kohti ja tarttuivat tuoliin, miten hän nosti sen ylös, ja veti lähemmäksi pöytää ja istui alas hiljaa, kädet sylissään. Lääkäri katsoi häntä pitkään, kuin näkisi hänen sisimpäänsä. Ehkä hän mietti, millainen sisko voi olla sellaisella veljellä, eikä Tyyne sen vuoksi katsonut pois. Pian lääkäri käänsi itse katseensa alas ja syventyi selailemaan paksua kirjaa. Se makasi kirjoituslustan päällä pöydällä, joka oli täynnä kirjoja ja paperinippuja ja metallisia ja puisia instrumentteja, joiden käyttötarkoitusta Tyyne ei tiennyt. Hän tunnisti sen, jolla kuunnellaan sydäntä ja keuhkoja.

»Oletteko varma, että voitte ottaa hänet kotihoitoon, neiti ... »

Lääkäri etsi hänen nimeään papereistaan.

Neiti. Sitäkö hän olikin? Kai leskikin oli edelleen rouva?

»Kai näitte hänet jo?» lääkäri jatkoi.

Tyyne nyökkäsi. Lääkäri hieroi ohimoitaan ja kertoi, että Aukun vointi oli jo parempi, mutta tilanne ei ollut kovin yksinkertainen.

Yksinkertainen.

Niin hän sanoi.

»Diagnoosi ja pysyvyysaste ovat epävarmoja. Mutta ei häntä täällä voi enää pitää. Se on varmaa.»

Diagnoosi?

Pysyvyysaste?

»Krooniselta tämä mielestämme vaikuttaa.»

Takaa paistava valo paljasti silmälasien tahrat, rasvaiset sormenjäljet. Niitä syntyi lisää, kun lääkäri nosti lasit otsalleen ja alkoi jälleen selata papereitaan, kuin vältelläkseen Tyynen tutkivaa katsetta, kun Tyyne kysyi, tarkoittiko krooninen parantumaton. Että Auku ei enää koskaan olisi kuin ennen?

Lääkäri ynähti mutta ei vastannut kysymykseen vaan vaikutti saaneen ajatuksen, josta halusi pitää kiinni. Hän nosti etusormensa pystyyn ja tuijotti sitä kuin olisi muistanut jotain tärkeää, kuin hänen sormessaan olisi ollut lanka, joka muistuttaa jostain merkityksellisestä, joka on välttämätöntä muistaa.

»Millainen veljenne oli ennen?»

Millainen Auku oli *ennen*? Ennen mitä? Ei ainakaan samanlainen kuin nyt. Niin Tyyne sanoi.

»Ei ainakaan tuollainen.»

Auku oli herkkä mutta auki maailmalle.

Auku oli utelias ja halusi tietää asioista, halusi tietää kaikesta: siitä mitä radiosta kuuli tai lehdistä luki, ja kysyi jatkuvasti puheista, jotka hänen korviinsa kantautuivat. Kysyi enemmän kuin mihin Tyyne osasi vastata tai mistä hänellä oli tietoa.

Mitä tarkoittaa, kun sanotaan, että savu on alkanut nousta kivääritehtaiden piipuista?

Miten on mahdollista, että pääkaupunki on täytymässä rakennuksista, joihin odotetaan ensi kesäksi vieraita ympäri maailmaa?

Miten tänne pääsee toiselta puolelta maailmaa? Kauanko sellainen matka kestää?

Miksi minulla on tästä kaikesta niin levoton olo?

Mitä väliä tuolla kaikella on meille, Tyyne oli vastannut. Me olemme niin kaukana, eihän täällä jokaiselta rannalta edes näe mantereelle, hän oli sanonut. Ei tänne ketään ole tulossa.

Tuntuu, kuin jokin olisi muuttumassa, Auku oli jatkanut.

Mutta ei kai kaikki voi muuttua?

Miksi asioiden pitäisi muuttua?

Ja jos jokin muuttuu, kai silti sinä olet, Tyyne?

Tyyne oli sanonut, että hän olisi aina. Ja hän oli luvannut, että aina olisi myös Väinö. Väinö, joka oli ottanut Aukun kuin veljekseen.

Lääkäri selasi papereitaan. Hän kertoi, miten monilla oli lauennut erilaisia sielusyntyisiä reaktioita ja miten hyvin suurella osalla miehistä oli omakoh-

taisia kokemuksia taisteluiden aiheuttamasta kuolemanpelosta ja toverin menettämisen surusta. Sivut ravisivat, ääni raastoi Tyynen korvia, ja papereita putoili kahisevina nippuina, jotka leijailivat lattialle ja levisivät pitkin huonetta, kunnes lääkäri löysi etsimänsä ja luki:

»Tavanomaisiin reaktioihin voidaan laskea ainakin pelko, meluherkkyys, univaikeudet, ärtyisyys, apatia. Toisinaan taistelujen jälkeen jonkinlainen euforia tai vaihtoehtoisesti uupumukseen tai tylsistymiseen viittaava tila. Fyysisiä tavanomaisia oireita ovat lihasjännitykset, tärinä, hikoilu, ripuli, pidätyskyvyttömyys, sydämentykytys ja pinnallinen hengitys.»

Mutta ei kai tuollainen voi olla pysyvää, Tytyne mielti, sanoi sen huomaamattaan ääneen, ja lääkäri pamautti nyrkkinsä pöytään niin kovaa ja yllättäen, että pöydällä olevia papereita putoili lattialle lisää ja Tytyne kavahti taaksepäin tuolissaan. Tuolin etujalat nousivat ilmaan, mutta hän sai pidettyä tasapainon. Ja käytävältä kuuluivat jälleen kahdet askeleet ja mekkojen kahina, joka hiipui kuiskauksiksi. Raolleen jääneestä ovesta Tytyne näki helmojen pysähtyneen huoneen kohdalla. Lääkäri nousi pöytänsä takaa muistikirja kädessään, käveli ovelle ja veti sen kiinni niin, että pamahti. Paperit havisivat ilmapirrassa, jäivät lääkärin kenkien alle, rypistyivät ja repeytyivät. Eikä kenenkään ehkä ollutkaan näitä sanoja ja

lauseita tarkoitus enää lukea, lääkärihän kai muistaisi ne pian jo ulkoa. Lääkäri otti askeleen Tyyneä päin, laskeutui hänen silmiensä tasolle, jatkoi puhumista selkä kumarassa ja osoitti Tyynelle muistikirjaansa, johon oli käsin kirjoittanut suorille riveille:

He ovat sairasmaielisiä psykopaatteja.

He ovat hiljaisia miehiä vailla näkyviä vammoja.

He ovat miehiä, joiden henkiset voimat ovat kuluneet loppuun.

He ovat miehiä, jotka valittavat vatsakipua, jalkakipua, näkö- ja kuulohäiriöitä, mitä vain, vaikka ovat täysin vailla vammoja.

He ovat miehiä, joiden kipu tulee pään sisältä ja ottaa muotonsa erikoisilla tavoilla.

He ovat tähtäneitä, hermoromahduksen saaneita sotilaita.

He ovat kuoleman ja painajaisten pelosta unettomia, väsyneitä ja harhaisia miehiä, joilla mieli on sumentunut todellisuuden toiselle puolelle.

He ovat hysteerisesti itkeviä ja sekavia sotamiehiä, jotka rauhoituttuaan ovat uupuneita, voimattomia, kaikkensa antaneita, kuin halvaantuneita.

He ovat itsetuhoisuuden partaalla roikkuvia toivonsa kadottaneita työmiehiä, tavallisia maanviljelijöitä tai kalastajia, joille vihollisen ylivoima näyttäytyi voittamattomana, eivätkä he nähneet enää tulevaisuutta.

He ovat –

»Kuin Auku?» Tyyne keskeytti.

Lääkärin kasvot olivat lähellä hänen kasvojaan, hikikarpalo valui miehen sykkivälle ohimolle, kun hän huokaisi hengästyneenä ja istui ikkunalaudalle. Hän nojasi leukansa käsiinsä ja kertoi lukeneensa, että mielikuvat sodasta saattoivat vainota sotilaita vuosikausia mutta useimmat eivät kyenneet niistä kunnolla koskaan puhumaan.

Sotilaille oli myös tavallista tuntea syyllisyyttä, lääkäri sanoi.

»Syyllisyyttä siitä, että selvisi. Että ei ollut siellä missä muut.»

Ulkoa kuului taas yhden käynnistyvän auton moottorin hurinaa ja pakoputken paukahtelua. Auto lähti ja vei jonkun mukanaan mutta jätti toisen ovelle seisomaan ja huutamaan kovalla äänellä niin kuin huutaisi pimeälle merelle. Lääkäri tuijotti pihalle ja pyöritti päätään.

»Heitä ei ole helppo auttaa. Täytyisi olla aikaa olla kärsivällinen. Mutta kyllä me hänet kotiin nyt lähetämme. Ei häntä enää täällä voi pitää.»

Välittelevä katse kertoi lääkärin tietävän, että Tyyne oli ollut tässä tilanteessa jo kerran aiemmin, ja silloinkin Tyynelle oli sanottu, että kaikki menee hyvin, että vähitellen haavat paranevat ja elämä palaa, kun Auku pääsee kotiin.

»Kyllä hän nyt työkykyinen on, jos sitä mietitte», lääkäri vakuutti. Hän nousi seisomaan ja käveli ovelle,

avasi sen. Sanattomasti hän pyysi Tyyneä poistumaan käytävälle, jonne valo nyt varovaisesti oviaukosta lankesi.

Siiri

ENSIN HÄN TUNSI torin pyöreät mukulakivet kenkiensä alla. Sitten hyvästit kaikuivat terävinä laiturin merenpiiskaamiin lankkuihin, kun hän jätti mantereen taakseen ja astui ensimmäisen kerran höyrylaivaan, joka veisi heidät kaistaleelle maata meren keskellä.

Hytin rakenteisiin oli imeytynyt makea savunhaju, ja lattia keinui kuin junassa, jolla he olivat matkanneet halki maan koko eilisen päivän, sillä hän oli luvannut antaa uudelle mahdollisuuden ja lähteä. Niin hän oli luvannut sen jälkeen, kun oli heittänyt valaisimen kohti Johania. Sormenpäissä tuntui yhä painavan lampunjalan metallinen viileys.

He olivat matkalla *Luotoon*, niin kuin paikalliset Johanin mukaan sanoivat. Niin kuin *luotolaiset* sanoivat.

Ikkunasta siintävä saaristo ei ollut paljaita kallioita ja niiden välissä kimaltelevaa merta ja valkoisia purjeita. Se oli merestä nousevia särkkiä ja merivirtojen kihnuttamia rantaviivoja, eikä hän tiennyt, keinuttai-

siko meri hiekkaista maata kuin laivaa, ja mitä pinnan alle jäi.

Hän oli elänyt kaupungissa, kallioille rakennetuissa taloissa ja kivetyillä kaduilla, jotka eivät horjuneet vaan pitivät hänet pystyssä silloinkin, kun olisi halunnut vain antaa jalkojen pettää ja jäädä makaamaan aloilleen, ja odottaa, nostaisiko joku. Tulisivatko kädet, jotka kannattelisivat kainaloista, kannattelisivat siihen saakka, että hän jälleen jaksaisi?

Hytin oven läpi kuului askelten töminää kannella, huutoja laivalta mantereelle sen lähtiessä ja matkustajien puhetta. He maksoivat kahvejaan, mutta muut sanat peittyivät merenkäynnin kohinaan. Joku koputti oveen, eikä hän kuullut, mitä kysyttiin, mutta näki Johanin pudistavan päätään. Loppumatkan he saivat istua rauhassa. Johan luki kirjaa, sanoi silloin tällöin jonkin lauseen ääneen, mutta Siiri kuuli vain lääkärin luona lausutut sanat.

Jospa Siiri saisi rauhallisemman ympäristön, kokonaan uudet maisemat.

Ehkä Siiri ei silloin olisi niin –

Loput Johan oli jättänyt sanomatta ja hymyilnyt hyväntahtoisesti lääkärille, joka oli nyökkäillyt ja kysynyt, oliko rouva miettinyt sitä, mistä viimeksi puhuttiin.

Puutarhassa voi kasvattaa monenlaisia kasveja ruoan lisäksi, esimerkiksi kukkia. Niidenkin hoivaaminen on tärkeää työtä muiden kasvien kasvattamisen ohella.

Rynnäköstä keskitykseen keskityksestä vartioon vartiosta etulinjaan etulinjasta neuroosiin

Auku on tärähtänyt sodassa. Kun leskeksi jäänyt Tyyne hakee hauraan veljensä mielisairaalaan, samalle laivalle sattuu Perämeren saarelle saapuva uusi pappi Johan epävakaa vaimonsa Siirin kanssa. Hailuodon suljetussa todellisuudessa toisilleen tuntemattomien ihmisten elämät alkavat kietoutua yhteen arvaamattomalla tavalla.

Liisa Suomelan *Kaikki päättyy kevääseen* on taidokas, henkeäsalpaava historiallinen romaani, jossa ihmisten ja luonnon iänikuiset voimat ottavat toisistaan mittaa.

Sodassa ja rakkaudessa kaikki on sallittua, mutta seuraukset jatkuvat vielä pitkään sen jälkeen, kun suurimmat melskeet on käyty.

9 789510 513460

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-51346-0

KANNEN SUUNNITTELU: SANNA-REETA MEILAHTI